

Yksityisarkistolakityöryhmän muistio

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:4

Yksityisarkistolakityöryhmän muistio

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:4

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet

Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto / Högskole- och forskningspolitiska avdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

www.minedu.fi/julkaisut

ISBN 978-952-263-328-6 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:4

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Julkaisun päivämäärä
23.1.2015

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Puheenjohtaja: opetusneuvos Annu Jylhä-Pyykönen Sihteerit: ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, ylitarkastaja Marjut Sievänen-Machado ja ylitarkastaja Taina Tammenmaa		Julkaisun laji Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä Toimeksiantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	
		Toimielimen asettamispvm 3.10.2013	Dnro 40/040/2013
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Yksityisarkistolakityöryhmän muistio (Promemoria av arbetsgruppen för en lag om privata arkiv)			
Julkaisun osat Muistio			
Tiivistelmä Työryhmän tehtävänä oli tuottaa linjaukset valtionapujärjestelmän uudistamiseksi ottaen huomioon pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelman asiaa koskeva kirjaus, toimintaympäristön muutokset sekä julkisen rahoituksen vaikuttavuuteen, tehokkuuteen ja tuottavuuteen liittyvät vaatimukset, ja laatia hallituksen esityksen muodossa esitys uudeksi yksityisten arkistojen valtionapulainsäädännöksi. Työryhmän tuli seurata opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman arkistolakityöryhmän työn edistymistä ja kuulla alan asiantuntijoita. Työryhmä asetti tavoitteeksi uudistuksen, joka 1) selkeyttää kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien yksityisten asiakirjojen ja arkistojen säilymisen ja käytön edistämiseen tähtäävää lainsäädäntöä; 2) päivittää sääntelyä vireillä olevan arkistolainsäädännön kokonaisuudistuksen tavoitteiden mukaisesti; 3) parantaa yksityisten arkistojen säilyttämiseen ja käyttöön valtion budjetissa osoitettujen varojen vaikuttavuutta ottaen huomioon arkistotoimen toimintaympäristön muutokset; 4) kehittää yksityistä arkistotoimintaa harjoittavien yhdenvertaista kohtelua sekä 5) saattaa sääntelyn vastaamaan lainsäädännölle asetettuja yleisiä vaatimuksia. Työryhmä esittää yksityisarkistolain säätämistä pelkän yksityisarkistojen valtionavustusta koskevan lain asemesta. Yhtä aikaa yksityisarkistolakityöryhmän kanssa opetus- ja kulttuuriministeriön asettama arkistolakityöryhmä on valmisteellut muun arkistolainsäädännön uudistamista (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:3). Arkistolakityöryhmä esittää säädettäväksi lakia Kansallisarkistosta sekä sellaista yleislakia, joka kattaisi viranomaisten koko tiedonhallinnan. Tämä uudistus johtaisi arkistolaissa (831/1994) olevien viranomaisten toimintaa koskevien säännösten siirtymiseen näihin lakeihin. Yksityisarkistolakityöryhmä katsoo, että arkistolain yksityisiä asiakirjoja ja arkistoja koskevat säännökset yhdessä yksityisarkistojen valtionavustusta koskevien säännösten kanssa muodostavat yhden kokonaisuuden, jolla on yksi tarkoitus. Yksityisarkistolain säätäminen selkeyttäisi yksityisiä asiakirjoja ja arkistoja koskevaa sääntelyä ja vahvistaisi niiden asemaa suojattavana oikeushyvinä. Keskeinen muutos uudistuksessa on näkökulman kääntäminen instituutioiden toimintaedellytysten rahoittamisesta yksityisten arkistoinaisten säilymiseen ja käyttöön, mikä olisi lain tarkoitus. Lain tarkoitukseseen ei enää sisältyisi yksityisten arkistojen toimintaedellytysten turvaamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei enää tekisi päätöstä yhteisön oikeudesta pysyväisluonteiseen valtionavustukseen. Valtionapuviranomaisena toimisi Kansallisarkisto. Muutos selkeyttäisi ministeriön ja Kansallisarkiston välistä työnjakoa ja mahdollistaisi rahoituksen käyttämisen toiminnan ohjaamiseen nykyistä paremmin. Se myös avaisi rahoitusta yhdenvertaisuuden edellyttämällä tavalla nykyistä suuremmalle hakijajoukolle. Rahoitus ei perustuisi nykyiseen tapaan yksityisarkistojen kiinteistö- ja henkilöstökustannuksiin, vaan toiminnan laajuuteen ja laatuun lain, eli toiminnan vaikuttavuuteen lain tarkoituksen toteutumisen suhteen. Kertaluonteista hankeavustusta voisivat saada myös muut kuin pysyväisluonteisen avustuksen piirissä olevat.			
Avainsanat yksityinen arkisto, yksityisarkisto, valtionavustus, arkistolaki, Kansallisarkisto			
Sarjan nimi ja numero Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:4		ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (PDF)	ISBN 978-952-263-328-6 (PDF)
Kokonaissivumäärä 28	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja -		Kustantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisnings- och kulturministeriet

Utgivningsdatum
23.1.2015

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Ordförande: undervisningsråd Annu Jylhä-Pyykönen Sekreterare: överinspektör Anne Luoto-Halvari, överinspektör Marjut Sievinen-Machado och överinspektör Taina Tammenmaa		Typ av publikation Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
		Uppdragsgivare Undervisnings- och kulturministeriet	
		Datum för tillsättande av 3.10.2013	Dnro 40/040/2013
Publikation Promemoria av arbetsgruppen för en lag om privata arkiv (Yksityisarkistolakityöryhmän muistio)			
Publikationens delar Promemoria			
Sammandrag <p>Arbetsgruppen hade i uppdrag att ta fram riktlinjer för en reform av statsbidragssystemet, med beaktande av skrivningen i regeringsprogrammet för statsminister Katainens regering, förändringarna i verksamhetsmiljön samt kraven på den offentliga finansieringens genomslagskraft, effektivitet och produktivitet, samt i form av en regeringsproposition föreslå ny lagstiftning om statsbidragen till privata arkiv. Arbetsgruppen skulle följa med hur den av undervisnings- och kulturministeriet tillsatta arbetsgruppen för en arkivlag framskred samt höra sakkunniga på området.</p> <p>Arbetsgruppens mål formulerades som en reform som 1) tydliggör den lagstiftning som syftar till att befrämja bevarandet och användningen av av privata handlingar och arkiv som hör till det nationella kulturarvet 2) uppdatera regleringen i enlighet med målen för den aktuella helhetsreformen av arkivlagstiftningen 3) förbättra genomslagskraften för anslagen i statsbudgeten för bevarande och användning av privata arkiv, med beaktande av förändringarna i arkivens verksamhetsmiljö, 4) förbättra en jämlik behandling av dem som bedriver sådan verksamhet 5) ändra bestämmelserna så att de uppfyller de allmänna villkoren som ställs på lagstiftning.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att det stiftas en lag om privata arkiv i stället för enbart en lag om statsbidrag till privata arkiv. Samtidigt som denna arbetsgrupp har behandlat en lag om privata arkiv, har en annan arbetsgrupp som tillsatts av undervisnings- och kulturministeriet berett en reform av arkivlagen (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:3). Arbetsgruppen för en ny arkivlag föreslår att det stiftas en lag om Riksarkivet samt en allmän lag som täcker in all informationsförvaltning vid myndigheterna. Den föreslagna reformen innebär att bestämmelserna i arkivlagen (831/1994) om myndigheters arkivverksamhet överförs till dessa lagar. Arbetsgruppen för en lag om privata arkiv anser att bestämmelserna i arkivlagen om privata handlingar och arkiv samt regleringen av statsunderstöd till privata arkiv bildar en helhet med ett gemensamt syfte. Stiftandet av en lag om privata arkiv skulle tydliggöra regleringen gällande privata handlingar och arkiv och stärka deras ställning som rättsgoda som bör skyddas av lag.</p> <p>En central förändring inom ramen för reformen är ett skifte av perspektivet från finansiering av verksamhetsförutsättningarna för institutioner till det som föreslås vara syftet med lagen: bevarandet och användningen av privat arkivmaterial. Undervisnings- och kulturministeriet skulle inte längre fatta beslut om ett samfunds rätt att få statsbidrag av varaktig natur. Riksarkivet föreslås bli statsbidragsmyndighet. Den föreslagna ändringen skulle tydliggöra arbetsfördelningen mellan ministeriet och Riksarkivet, och förbättra möjligheterna att använda finansieringen för styrning av verksamheten bättre än hittills. Dessutom skulle det, i enlighet med principen om likabehandling, öppna upp finansieringen för ett större antal sökande än hittills. Finansieringen skulle inte, såsom nu, grunda sig på de privata arkivens fastighets- och personalkostnader, utan på verksamhetens omfattning och kvalitet, dvs. dess genomslag i relation till hur syftet med lagen förverkligas. Därtill skulle det möjliggöra beviljande av bidrag av engångsnatur för projekt utöver sådana som får bidrag av varaktig natur.</p>			
Nyckelord Privata arkiv, statsunderstöd, arkivlagen, Riksarkivet			
Seriens namn och nummer Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:4		ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (Online)	ISBN 978-952-263-328-6 (PDF)
Sidoantal 28	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution -		Förlag Undervisnings- och kulturministeriet	

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 3.10.2013 yksityisten arkistojen valtionavusta annetun lain uudistamista valmistelevalle työryhmälle, jonka toimikausi oli 15.10.2013–31.12.2014.

Työryhmän tehtävänä oli

- tuottaa linjaukset valtionapujärjestelmän uudistamiseksi ottaen huomioon pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelman asiaa koskevan kirjauksen, toimintaympäristön muutokset ja julkisen rahoituksen vaikuttavuuteen, tehokkuuteen ja tuottavuuteen liittyvät vaatimukset, sekä
- laatia hallituksen esityksen muodossa esitys uudeksi yksityisten arkistojen valtionapulainsäädännöksi.

Työryhmän tuli seurata opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman arkistolakityöryhmän (OKM 15/040/2013) työn edistymistä.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin opetusneuvos Annu Jylhä-Pyykönen opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja varapuheenjohtajaksi pääjohtaja Jussi Nuorteva arkistolaitoksesta. Työryhmän jäseniksi kutsuttiin arkistonjohtaja Riitta Itälä Toimihenkilöarkistosta, arkistoneuvos Jaana Kilkki ja sektorijohtaja Juhani Tikkanen Kansallisarkistosta, kansliapäällikkö Jonas Lång Svenska Litteratursällskapet i Finland rf:stä, arkistonjohtaja Ulla-Maija Peltanen Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjallisuusarkistosta, arkistonjohtaja Tuomo Sohlman Keskustan ja maaseudun arkistosta, Marjaana Valkonen Työväen Arkiston Säätiöstä, ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari, opetusneuvos Ulla Mäkeläinen, lainsäädäntöneuvos Eerikki Nurmi (19.3.2014 saakka) ja hallitusneuvos Immo Aakkula 20.3.2014 alkaen opetus- ja kulttuuriministeriöstä sekä Helsingin kaupunginarkiston erikoistutkija Carl-Magnus Roos, joka edusti Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkiston Säätiötä ja Svenska Arkivföreningen rf:ää.

Sihteereinä toimivat ylitarkastaja Taina Tammenmaa ja ylitarkastaja Marjut Sievänen-Machado Kansallisarkistosta sekä ylitarkastaja Anne Luoto-Halvari opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Työryhmän asiantuntijana toimi sektorijohtaja Marja Pohjola Kansallisarkistosta.

Työryhmän tuli tarvittaessa kuulla asiantuntijoina eri arkistojen henkilöstöä, keskeisiä sidosryhmiä ja muita asiantuntijoita. Työryhmä otti nimekseen yksityisarkistolakityöryhmä. Työryhmä kokoontui 11 kertaa ja teetti työnsä tueksi selvityksiä sekä järjesti 3.11.2014 keskustelutilaisuuden, johon osallistui alan keskeisiä toimijoita.

Työryhmä esittää yksityisarkistolain säätämistä pelkän yksityisarkistojen valtionavustusta koskevan lain asemesta. Rahoituslakia laajemman yksityisarkistolain tarve johtuu nykyisen sääntelyn hajanaisuudesta ja käynnissä olevasta arkistolainsäädännön kokonaisuudistuksesta.

Yhtä aikaa yksityisarkistolakityöryhmän kanssa opetus- ja kulttuuriministeriön asettama arkistolakityöryhmä on valmistellut muun arkistolainsäädännön uudistamista. Arkistolakityöryhmä esittää säädettäväksi lakia Kansallisarkistosta sekä sellaista yleislakia, joka kattaisi viranomaisten koko tiedonhallinnan. Tämä uudistus johtaisi arkistolaissa (831/1994) olevien viranomaisten toimintaa koskevien säännösten siirtymiseen kansallisarkistolaikiin ja yleislakiin. Arkistolaista jäisi tällöin jäljelle vain sen 5 luku, joka koskee Kansallisarkiston tehtäviä yksityisten arkistoaineistojen suhteen. Yksityisarkistolakityöryhmä katsoo, että nämä säännökset yhdessä yksityisarkistojen valtionavustusta koskevien säännösten kanssa muodostavat yhden kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on edistää kansalliseen kulttuuri-perintöön kuuluvien yksityisten asiakirjojen ja arkistojen säilymistä ja käyttöä. Sen vuoksi työryhmä ehdottaa tämän kokonaisuuden kattavan yksityisarkistolain säätämistä.

Työryhmä jättää kunnioittaen muistionsa opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Helsingissä 21.1.2015

Annu Jylhä-Pyykönen

Jussi Nuorteva

Immo Aakkula

Riitta Itälä

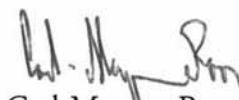

Jaana Kilkki

Jonas Lång

Anne Luoto-Halvari

Ulla Mäkeläinen

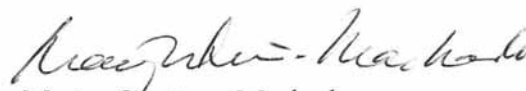

Ulla-Maija Peltonen

Carl-Magnus Roos

Tuomo Sohlman

Juhani Tikkanen

Marjaana Valkonen

Marjut Sievänen-Machado

Taina Tammenmaa

**Hallituksen esitys eduskunnalle yksityisarkistolaiksi ja
yksityisarkistojen valtionavusta annetun lain kumoami-
seksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Eduskunnalle ehdotetaan yksityisarkistolain säätämistä. Laki kumoaisi lain yksityisten arkistojen valtionavusta (1006/2006). Laki olisi sisällöltään kumottavaa lakia laajempi. Se sisältäisi yksityisten arkistojen valtionavustusta koskevien säännösten lisäksi nykyisin arkistolain (831/1994) 5 lukuun sisältyvät säännökset yksityisten asiakirjojen ja arkistojen ottamisesta Kansallisarkiston säilytettäväksi sekä tuhoutumis- tai katoamisvaarassa olevien asiakirjojen kopioinnista tai lunastamisesta Kansallisarkistolle. Lisäksi laissa säädettäisiin oikeudesta julkaista arkis-

tojen viitetietoja, joista voi muodostua henkilörekistereitä sekä Kansallisarkiston hallussa olevien yksityisten asiakirjojen julkisuudesta. Näin nykyisellään eri lakeihin sisältyvä yksityisiä arkistoja koskeva sääntely koottaisiin yhteen lakiin lainsäädännön johdonmukaisuuden ja ymmärrettävyyden parantamiseksi. Yksityisarkistojen valtionavustusta koskevien säännösten uudistamisella parannettaisiin rahoituksen vaikuttavuutta ja arkistotoimijoiden yhdenvertaisuutta. Muutoksella varauduttaisiin vireillä olevaan arkistolainsäädännön kokonaisuudistukseen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2.2 Kansainvälinen kehitys	6
2.3 Nykytilan arviointi	6
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	8
3.1 Tavoitteet	8
3.2 Toteutusvaihtoehdot.....	9
<i>Yksityisarkistojen rahoitusta koskeva laki vai yksityisarkistolaki</i>	9
<i>Ministeriön rooli valtionavustusten myöntämisessä</i>	10
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	10
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	11
4.1 Taloudelliset vaikutukset	11
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	12
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	12
5 ASIAN VALMISTELU	12
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	13
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	13
1.1 Yksityisarkistolaki	13
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	17
3 VOIMAANTULO.....	17
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	17
LAKIEHDOTUKSET	18
Yksityisarkistolaki.....	18

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Ehdotettava yksityisarkistolaki on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa työryhmässä, jonka tehtävänä oli tuottaa linjaukset yksityisarkistojen valtionapujärjestelmän uudistamiseksi ottaen huomioon pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmakirjaus, toimintaympäristön muutokset sekä julkisen rahoituksen vaikuttavuuteen liittyvät vaatimukset. Hallitusohjelmakirjauksen mukaan: ”*Selvitetään arkistolaitoksen toiminnan rakenteita ja rahoitusta, erityisesti poliittisten liikkeiden arkistotoiminnan saattamista palvelemaan puoluekentän nykytilaa sekä arkistoinnin ulkopuolelle jääneiden puolueiden ja poliittisten liikkeiden arkistoinnin järjestämistä*”.

Tämä esitys liittyy käynnissä olevaan arkistolainsäädännön kokonaisuudistukseen. Ehdotettavan lain säätäminen on riippuvainen uuden Kansallisarkistolain säätämisestä ja siihen yhdistetystä arkistolain muuttamisesta. Yhdessä nämä esitykset muodostavat arkistolainsäädäntöuudistuksen ensimmäisen vaiheen. Valmistella on lisäksi uudistus, joka tähtää sellaisen yleislain säätämiseen, joka kattaisi viranomaisten koko tiedonhallinnan. Tähän lakiin siirtyisivät uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa arkistolakiin vielä jäävät viranomaisten arkistotoimintaa koskevat säännökset, jolloin arkistolaki kumottaisiin.

Työryhmän tehtävänä on yksityisarkistojen valtionavustuslainsäädännön päivitysehdoituksen laatimisen lisäksi ollut seurata samanaikaisesti perustetun arkistolakityöryhmän työtä. Arkistolakityöryhmän yllä kuvatusta työstä (kansallisarkistolaki, yleislaki viranomaisten tiedonhallinnasta ja arkistolain kumoaminen) johtuu, että työryhmä on päätenyt ehdottamaan yksityisarkistoja koskevien säännösten kokoamista yhteen, tässä esitettävään yksityisarkistolakiin.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Julkisesta arkistotoimesta säädetään arkistolaisissa. Sen nojalla arkistolaitos (jäljempänä *Kansallisarkisto*) määrää viranomaisten pysyvästi säilytettävien asiakirjojen hoidosta. Laki ei koske kattavasti yksityisten yhteisöjen ja henkilöiden asiakirjojen säilyttämistä, joiden osalta vastuu tallentamisesta ja säilyttämisestä on merkittävältä osin yksityisillä arkistotoiminnan harjoittajilla (jäljempänä *yksityisarkistot*).

Yksityisarkistojen aineistoilla on huomattava yhteiskunnallinen ja tutkimuksellinen merkitys. Vaikka arkistolaitoksen tehtäviin arkistolaitoksesta annetun asetuksen (832/1994) mukaan kuuluu ”hankkia ja säilyttää muita yhteiskunnan ja tutkimuksen kannalta merkityksellisiä asiakirjoja”, ovat sen mahdollisuudet ottaa vastaan laajoja yksityisluonteisia arkistoja rajalliset. Suomessa on kuitenkin perinteisesti toiminut myös yksityisarkistoja, joita on tuettu julkisin varoin.

Nykyinen laki yksityisten arkistojen valtionavusta tuli voimaan 1.1.2007. Lain tarkoitus on ”edistää kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien yksityisten arkistoaineistojen säilymistä ja käyttöä turvaamalla tällaisia aineistoja säilyttävien yksityisten arkistojen toimintaedellytykset niille myönnettävillä valtionavustuksilla”.

Pysyväisluonteista valtionavustusta saavien arkistojen toimintaa ohjaavat lisäksi valtionavustuslain (688/2001) säännökset sekä Kansallisarkiston valtionapuviranomaisena antamat ohjeet valtionavun hakemisesta, maksamisesta ja selvityksen antamisesta.

Nykyistä lakia edelsi laki yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta (998/1974). Kun se vuonna 1975 tuli voimaan, hyväksyttiin valtionavun piiriin viisi arkistoa: Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (perustettu 1831)

ja Svenska litteratursällskapet (1885) ylläpitämät perinne- ja kirjallisuusarkistot, Työväen Arkisto (1909), Kansan Arkisto (1945) sekä Keskustan ja maaseudun arkisto (1970). Myöhemmin valtioneuvosto hyväksyi valtionavun piiriin vielä seitsemän arkistoa: Porvarillisen Työn Arkiston (1976), Ammattiyhdistysarkiston ja Svenska centralarkivetin (1978), Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkiston (1981), Suomen Urheilun Keskusarkiston/Suomen Urheiluarkiston (1984), Toimihenkilöarkiston (1989) sekä Tasavallan Presidentin Arkistosäätiön ylläpitämän Urho Kekkosen arkiston (1999). Vuonna 2010 Ammattiyhdistysarkisto liitettiin Työväen Arkistoon, joten tällä hetkellä kaikkiaan 11 yksityisarkistoa on pysyvän valtionavun piirissä.

Opetusministeriö asetti 9.3.2006 työryhmän valmistelemaan nykyistä lakia. Työryhmän toimeksiannon mukaan sen tuli valmistella säädösehdotukset yksityisluonteisten arkistojen valtionavustusjärjestelmän uudistamiseksi. Tavoitteeksi asetettiin laskennallisiin perusteisiin pohjautuva valtionavustusjärjestelmä, joka olisi ollut silloin voimassa olevaa lakia olennaisesti yksinkertaisempi ja helpommin hallinnoitava. Valmistelussa päädyttiin kuitenkin säilyttämään silloisten valtionavustusta saavien arkistojen avustukset samantasoisina kuin ennenkin, niin absoluutisesti kuin prosentuaalisestikin arkistojen hyväksyttävistä menoista laskettuna (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006/17). Rakenteellisia muutoksia tukijärjestelmään ei tehty.

Nykyisin voimassa olevan lain mukaan pysyväisluonteista valtionavustusta voidaan myöntää rekisteröidyn yhdistyksen tai säätiön ylläpitämälle, toiminnaltaan tieteellisesti ja yhteiskunnallisesti merkittävälle yksityiselle arkistolle, jonka opetusministeriö on, saatuaan asiasta Kansallisarkiston lausunnon, hyväksynyt valtionavustukseen oikeutetuksi. Avustukset myöntää Kansallisarkisto. Ministeriö ja Kansallisarkisto sopivat vuosittain arkistolaitoksen tulosneuvottelujen yhteydessä yksityisarkistojen tuen kokonaismäärän ottaen mahdollisuuksien mukaan huomioon arkistolaitoksen tietoon tulleet välttämättömät lisämenot yksityisarkistojen toiminnassa.

Tällaisia ovat esimerkiksi arkiston muuttokulut tai lisääntyneet vuokratulot arkiston siirtyessä eri tiloihin.

Ministeriö ei suoraan ohjaa yksityisarkistoa, mutta pyrkii keskusteluissaan Kansallisarkiston kanssa edesauttamaan sitä, että yksityiset valtionapuarkistot ottavat huomioon hallitusohjelmassa sekä ministeriön hallinnonalaan kuuluvissa strategioissa esitetyt linjaukset.

Pysyväisluonteista valtionavustusta tai harkinnanvaraista valtionavustusta voidaan myöntää yksityisten arkistoaineistojen:

- 1) hankintaan ja säilyttämiseen;
- 2) järjestämiseen ja luettelointiin sekä käyttöä edistävien hakujärjestelmien laadintaan;
- 3) asettamiseen tutkijoiden ja muiden tarvitsijoiden käyttöön; sekä
- 4) käyttöä edistävään muuhun toimintaan.

Pysyväisluonteinen valtionavustus voi olla enintään 80 prosenttia arkiston hyväksyttävistä henkilöstö-, kiinteistö- ja toimintamenoista. Arkistolle voidaan myöntää pysyväisluonteisen valtionavustuksen lisäksi erityistä harkinnanvaraista valtionavustusta arkiston menojen täyteen määrään saakka edellyttäen, että arkistolla on erityisen merkittäviä kulttuuri-ilmiöiden dokumentointiin ja aineistojen tutkimuskäytön edistämiseen liittyviä tehtäviä ja myöntämiseen on lisäksi erityinen syy. Säännös liittyy historiallisesti Suomalaisen kirjallisuuden seuran ja Svenska litteratursällskapetin toiminnan tukemiseen. Ne ovat vanhoja tutkimusarkistoja ja saaneet täyttää valtionavustusta toimintaansa vuosikymmeniä ennen nykyjärjestelmän luomista.

Kertaluonteista harkinnanvaraista valtionavustusta voidaan myöntää pysyväisluonteista valtionavustusta saavan arkiston huomattaviin erityismenoihin, kehityshankkeisiin ja arkistojen yhteishankkeisiin.

Arkiston taustaorganisaation päivittäiset arkistointitehtävät eivät kuulu valtionavun piiriin sisältyviin tehtäviin.

Kansallisarkisto on laatinut vuonna 2008 ohjeistuksen valtionavustuksen hakemisesta, maksamisesta ja selvityksen antamisesta. Samana vuonna sovittiin yksityisarkistojen kanssa yhteisesti käyttöön otettavista indikaattoreista. Vuonna 2011 otettiin käyttöön

henkilötyövuosiseuranta. Indikaattoreita on päivitetty vuonna 2013.

Taulukossa 1 esitetään 11 eri valtionapuarkiston toimintatilastoja vuodelta 2013 sekä

vuodelle 2014 myönnetty valtionavustus. Taulukosta käy ilmi, että aineistomäärät, tutkijakäynnit ja henkilöstömäärä vaihtelevat huomattavasti eri arkistojen välillä.

Taulukko 1: Valtionapuarkistojen tilastotietoja v. 2013

Arkisto	Aineisto, hyllymetriä	Tutkijakäynnit [kpl]	Vastaanotettu aineisto, hyllymetriä	Henkilöstön koko/laskennallisesti valtionavun piirissä [htv]	Valtionavustus vuodelle 2014 [€]
ELKA	30 160	376	2 366	12,5/8	940 000
KaA	3 740	1 080	106	7,5/7,5	471 400
KMA	1 504	271	151	3/3	183 200
PTA	1 362	162	49	3,5/2	179 500
SKS	2 595	1 981	64	24,85/20	1 672 300
SUA	1 691	466	89	2,5/2	134 700
SCA	803	101	34	2,33/2	136 300
SLS	1 980	543	32	27/9	646 700
THA	2 111	177	53	3/2	172 000
TA	7 700	1 377	205	13,4/10,5	696 300
UKK	346	243	14	1,5/1,5	112 600
Yhteensä	53 992	6 777	3 161	101,08/67,5	5 345 000

Arkistojen lyhenteet:

ELKA = Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto

KaA = Kansan Arkisto

KMA = Keskustan ja maaseudun arkisto

PTA = Porvarillisen Työn Arkisto

SKS = Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

SUA = Suomen Urheiluarkisto

SCA = Svenska centralarkivet

SLS = Svenska litteratursällskapet i Finland

THA = Toimihenkilöarkisto

TA = Työväen Arkisto

UKK = Urho Kekkosen Arkisto

Pysyväisluonteisen valtionavustuksen yhteismäärä on vuositasolla runsaat 5 miljoonaa euroa. Pysyväisluonteisen valtionavustuksen piirissä olevat yksityisarkistot saavat keskimäärin 63 prosenttia arkistotoimintansa rahoituksesta yksityisten arkistojen valtionavustuksesta annetun lain perusteella. Tuen määrä vaihtelee saajakohtaisesti 30 ja 80 prosentin välillä kokonaiskustannuksista.

Kansallisarkisto on pyrkinyt siihen, että ainakin arkistojen henkilöstö- ja kiinteistömenot on voitu kattaa valtionavustuksella. Valtionavustuksesta 57 prosenttia myönnetäänkin henkilöstömenojen ja 35 prosenttia kiinteistömenojen perusteella. Tämä on johtanut näiden kulujen kasvaessa siihen, että arkisto-

jen muiden menojen kattamiseen jäävä summa on pienentynyt. Nykyisen lain voimaan tullessa käytössä ollut kustannusrakenne on jäänyt sellaisenaan voimaan. Esimerkiksi henkilöstömäärä on säilynyt lähes samana kaikilla muilla paitsi SKS:llä, jolla henkilöstömäärässä on tapahtunut 7—8 henkilötövuoden väheneminen.

Taulukosta 1 käy ilmi pysyväisluonteisen valtionavustuksen piirissä olevien yksityisarkistojen aineistomäärät, aineiston karttuminen, kävijämäärät ja henkilöstömäärät henkilötövuosina vuonna 2013 sekä kullekin arkistolle vuodelle 2014 myönnetty valtionavustus. Raportointia vaikeuttaa yksityisarkistojen arkistotoiminnan nivoutuminen niiden taustajärjestön muuhun toimintaan. Arkistojen vertailu on vaikeaa myös, koska arkistomateriaalit ja arkistojen toiminta poikkeavat toisistaan merkittävästi. Indikaattorien tuottamat tiedot eivät siten ole suoraan vertailukelpoisia.

Yksityinen arkistomateriaali tuotetaan yhä kasvavassa määrin digitaalisena erilaisissa tietojärjestelmissä, sähköpostina tai sosiaalisen median alustoilla ja palveluissa. Syntyjään digitaalisen yksityisaineiston hankinta, talteenotto ja säilytys on toistaiseksi ratkaisematon kysymys niin Kansallisarkistossa kuin pysyväisluonteista valtionavustusta saavissa yksityisarkistoissa. Pitkäaikaissäilytyksen kysymyksiä ratkaistaan opetus- ja kulttuuriministeriön Kansallisen Digitaalisen Kirjaston (KDK) puitteissa. Lisäksi arkistot tarvitsevat palvelun aineistojen käyttöön antamiseen. Yksityisarkistot ovat edustettuina KDK-hankkeessa.

Säännökset Kansallisarkiston oikeudesta ottaa sopimukseen perustuen tai lunastamalla säilytettäväkseen yksityisiä asiakirjoja ja arkistoja sisältyvät nykyisellään arkistolain 5 lukuun. Sääntelyä tarkentaa asetus arkistolaitoksesta, jonka mukaan arkistolaitos hankkii ja säilyttää muita yhteiskunnan ja tutkimuksen kannalta merkityksellisiä asiakirjoja.

2.2 Kansainvälinen kehitys

Vastaavaa, laajaa ja kansallisen arkistotoimen kannalta merkittävää, yksityisarkistotoiminnan valtionavustusjärjestelmää ei ole

muissa Pohjoismaissa tai koko Euroopassa. Yksityisarkistojen säilyminen riippuu yleisesti hajanaisista yksityisistä toimijoista ja niiden mahdollisuuksista rahoittaa toimintaansa. Yksityisiä arkistomateriaaleja säilytetään yleisesti myös viranomaisarkistoissa.

Ruotsissa yksityistä arkistotoimintaa harjoittavien yhteisöjen on mahdollista saada pysyväisluonteista avustusta. Ruotsin tukijärjestelmää muutettiin viimeksi 2010, mistä lähtien alueelliset yksityisarkistot ovat kilpailleet alueellisesta kulttuurirahoituksesta muiden kulttuurilaitosten kanssa.

Muissa Pohjoismaissa ja ainakin Iso-Britanniassa yksityiseen arkistotoimintaan on mahdollista saada julkisista varoista kerta-luonteista, mutta ei pysyväisluonteista avustusta.

Arkistojen tukemiseen ei liity EU-lainsäädännöllisiä ongelmia. Arkistot eivät toimi kilpailluilla markkinoilla, vaan ovat luonteeltaan lähinnä yleishyödyllisiä, pääosin maksuttomia palveluita.

2.3 Nykytilan arviointi

Nykyisen lain puitteissa opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt 11 yksityisarkistoa pysyvään valtionavustukseen oikeutetuiksi. Nämä yksityisarkistot ovat: Kansan Arkisto, Keskustan ja Maaseudun Arkisto, Porvarillisen Työn Arkisto, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto, Suomen Urheiluarkisto, Svenska centralarkivet, Svenska litteratursällskapet i Finland, Toimihenkilöarkisto, Työväen Arkisto ja Urho Kekkosen arkisto.

Yksityisarkistot ovat keskeinen osa suomalaista kulttuuriperintöorganisaatioiden kokonaisuutta. Yksityiset asiakirjat ja arkistot syventävät käsitystä yhteiskunnan kehityksestä, kulttuurista ja ihmisten elämästä eri aikoina. Yksityisarkistot tarjoavat asiantuntevan ja luotettavan vaihtoehdon asiakirjojensa ja arkistojensa säilytystä pohtiville omistajille. Vakiintunut ja laaja arkistoverkosto mahdollistaa myös aineistojen keruun siellä, missä ihmiset ovat. Molemmista seikoista seuraa positiivisia vaikutuksia arvokkaiden aineistojen talteenottoon.

Yksityisarkistojen olemassa olo tukee osaltaan myös aineistojen monimuotoisuutta. Suomessa muodostuu edelleen sellaisia arkistoja, joita ei yleisesti tunnisteta säilyttämisen arvoisiksi tai jotka ovat siinä määrin arkaluonteisia, että niiden hallintaa ei haluta luovuttaa viranomaisille. Yksityisillä arkistoilla on merkittävä rooli tällaisen aineiston tallentamisessa.

Pysyväisluonteisen valtionavun piirissä olevien yksityisarkistojen hallussa on materiaalia noin 54 hyllykilometrin verran. Kansallisarkistossa yksityisaineistoja on 20 hyllykilometriä ja viranomaisten aineistoja noin 180 hyllykilometriä. Vuonna 2013 asiakaskäyntejä yksityisarkistoissa oli noin 6800. Kansallisarkistossa kävijöitä oli viranomaisten aineistoon kohdistuvat käynnit mukaan luettuna lähes 40 000. Luvut eivät ole vertailukelpoisia johtuen aineistojen erilaisesta luonteesta, mutta ne kertovat toiminnan suuruusluokasta. Digitaalisten aineistojen käytöstä ei ole saatavilla tilastoja.

Yksityisarkistojen toiminnallinen tehokkuus laskettuna valtionavustuksen suhteen vastaa Kansallisarkiston tasoa. Toiminnan tehokkuus lasketaan aineiston kokonaismäärän ja rahoituksen suhteena. Se ei siten ota huomioon aineistojen laadussa ja käytössä olevia eroja. Yksityisarkistojen arkistotoiminnan kokonaisrahoituksesta noin kolmannes on muuta kuin julkista rahaa. Yksityisarkistotoiminnan rahoittamista voidaan tälläkin perusteella pitää valtion kannalta tarkoituksenmukaisena.

Nykyinen lainsäädäntö tarjoaa valtionavun piiriin hyväksytyille 11 arkistolle vakaat toimintaedellytykset. Nykyinen lainsäädäntö ei kuitenkaan tue toiminnan, yhteistyön tai tuloksellisuuden kehittämistä parhaalla mahdollisella tavalla. Suurin ongelma on rahoituksen perustuminen tiettyihin syntyneisiin kustannuksiin. Yli 90 prosenttia yksityisarkistojen saamasta avustuksesta on sidottu kiinteistö- ja henkilöstömenoihin. Tämä jättää avustuksen käytön liikkumavaran hyvin vähäiseksi. Järjestelmä ei myöskään tue kiinteistö- ja henkilöstömenojen kriittistä arviointia. Lisäksi järjestelmään tulisi sisältyä mahdollisuus jäädä tuen ulkopuolelle, mikäli tuen edellytykset eivät enää täyty riittävällä

tavalla. Nykyisellään tällaista mahdollisuutta ei ole.

Kansallisarkiston vuonna 2013 tekemän pysyväisluonteista valtionapua saavien yksityisarkistojen koskeneen selvityksen mukaan yksityisarkistojen pieni koko ja suuri määrä sekä erilaiset palveluratkaisut eivät tällä hetkellä johda kokonaisuuden kannalta optimaaliseen toimintaan. Kansallisarkiston selvityksessä todetaan: ”Kun toimintaympäristön kehitys vie kohti paikasta ja ajasta riippumattomia arkistopalveluja, tulisi yksityisten arkistojen valtionavustusjärjestelmän uudistamisen tavoitteena arkistolaitoksen näkemyksen mukaan olla sellainen järjestelmä, joka perustuu koko arkistosektorille yhteisiin strategisiin tavoitteisiin sekä edistää ja tukee tietovarantojen yhteiskäyttöisyyttä yhteisten palveluratkaisujen avulla. Useamman laitoksen yhteiset fyysiset tilat ja muut paperiaineiston hallinnan ja käyttöön antamisen ratkaisut lisääisivät erityisesti julkisella rahoituksella tapahtuvan yksityisen arkistoaineiston hallinnan taloudellista tuottavuutta.” Selvityksestä ilmenee myös, että erot yksityisarkistojen rahoituksen suhteen mitatussa toiminnan tehokkuudessa ja tuottavuudessa ovat suuria.

Keväällä 2014 tehtiin tätä esitystä valmistelleen työryhmän toimesta selvitys yksityisten arkistojen nykyisistä tilaratkaisuista, kiinteistökustannuksista ja arkistointimenettelyistä. Selvityksessä todetaan, että yksityisten valtionapuarkistojen aineistojen ja toiminnan erot ovat niin suuria, että niiden kustannusten vertailu suoraan on vaikeaa. Esimerkiksi kuukausittainen valtionavun määrä suhteutettuna aineistomäärään vaihtelee 1,80 euron ja 15,50 euron välillä hyllymetriä kohden laskettuna.

Sähköisen arkistoinnin osalta ongelman muodostaa pysyvän säilyttämisen tarpeisiin soveltuvan järjestelmien tai edes tällaisen järjestelmän määritelmien puuttuminen. Yksityisarkistot eivät vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta kykene vielä sähköisen aineiston vastaanottamiseen. Sähköisen arkistoinnin toimintamalli tulisi tietojen säilymisen ja käytettävyyden varmistamiseksi luoda yhteistyössä yksityisen ja julkisen arkistosektorin kanssa. On kuitenkin todennäköistä, että

syntyjään digitaalisen yksityisaineiston hankinnan ja talteenoton haasteet ovat kustannusvaikutuksiltaan sellaiset, että niitä ei voida ratkaista yksityisarkistojen valtionavustukseen nykyisin käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.

Tämän esityksen valmistelussa on ollut esillä eduskunnassa edustettuina olevien puolueiden yhdenvertainen kohtelu arkistoasioissa. Eduskuntapuolueista Perussuomalaisilla, Vihreällä liitolla sekä Kristillisdemokraateilla ei ole lähipiirissään valtionavustuksen piirissä olevaa yksityisarkistoa. Asiaa arvioitaessa on huomattava, että nykyisenkin lain puitteissa voidaan rahoittaa vain varsinaista arkistotoimintaa, eli asiakirjojen pysyväisluonteista säilytystä ja käyttöä, ei puolueiden asiakirjahallintoa. Niiden puolueiden, joilta oma päätearkisto puuttuu, arkistointi on järjestetty ja voidaan järjestää esimerkiksi yhteistyössä Kansallisarkiston tai jo olemassa olevien yksityisarkistojen kanssa. Työryhmä ei ole selvityksissään havainnut perusteltua tarvetta uusien päätearkistojen perustamiseen.

Kaiken kaikkiaan yksityisiä arkistoja säilyttävien toimijoiden kenttä on laaja. Toimintaa rahoitetaan myös muiden lakien perusteella ja määrärahoista, kuin yksityiseen arkistotoimintaan nimenomaisesti suunnatuista. Toimintaa on myös esimerkiksi kuntien ja yliopistojen piirissä. Julkisen rahoituksen ulkopuolella on myös toimijoita, joiden toiminnan voidaan nähdä rinnastuvan merkitykseltään ja laadultaan nyt tuen piirissä oleviin arkistoihin. Lainuudistuksen yhteydessä yksityisarkistojen saama, valtionavustuksena maksettava rahoitus tulisi mahdollisuuksien mukaan siirtää tämän lain alaiseksi, yhdeltä talousarviomomentilta maksettavaksi.

Kulttuuri- ja tiedepolitiikan EU-, hallitus- ja ministeriötason strategioilla on nykyiselläänkin ohjausvaikutusta yksityisarkistojen toimintaan, mutta vaikutusta tulisi vahvistaa valtion strategisen ohjauksen vaikuttavuuden ja rahoituksen tuloksellisuuden parantamiseksi.

Arkistolakiin sisältyvä Kansallisarkiston yksityisarkistotehtäviä koskeva sääntely on paikoin puutteellista ja vanhentunutta. Yksityisaineistojen ottaminen Kansallisarkiston

säilytettäväksi perustuu pääosin sopimuksiin. Tästä seuraa oikeudellisia tulkintaongelmia esimerkiksi julkisuuslainsäädännön suhteen. Sopimusperusteinen toiminta ei anna myöskään mahdollisuutta valvoa viranomaisen toimintaa saattamalla sen ratkaisut tarvittaessa hallinto-oikeuden arvioitavaksi. Yksityisaineistojen hankkimista ei ole nykyisessä laissa selkeästi määritelty Kansallisarkiston tehtäväksi.

Kaiken kaikkiaan yksityisarkistoja koskeva sääntely ei muodosta osana arkistolakia selvää ja kattavaa lainsäädännöllistä kokonaisuutta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Yksityisarkistoja koskevan lainsäädäntöuudistuksen tarkoituksena on 1) selkeyttää kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien yksityisten asiakirjojen ja arkistojen säilymiseen ja käyttöön tähtäävää lainsäädäntöä; 2) päivittää sääntelyä vireillä olevan arkistolainsäädännön kokonaisuudistuksen tavoitteiden mukaisesti; 3) parantaa yksityisten arkistojen säilyttämiseen ja käyttöön valtion budjetissa osoitettujen varojen vaikuttavuutta ottaen huomioon arkistotoimen toimintaympäristön muutokset; 4) kehittää yksityistä arkistotoimintaa harjoittavien yhdenvertaista kohtelua sekä 5) saattaa sääntely vastaamaan lainsäädännölle asetettuja yleisiä vaatimuksia.

Sääntelyn selkeyttämisen tavoite tarkoittaa säännösten täsmentämistä ja yhdenmukaistamista muun valtioneuvoston sääntelyn kanssa. Kaiken yksityisiä arkistoja koskevan sääntelyn kokoaminen yhteen lakiin nykyisen kahden lain asemesta palvelee samaa, sääntelyn selkeyttämisen, tavoitetta.

Sääntelyn kokoaminen yhteen lakiin liittyy myös yleiseen viranomaisten tiedonhallintaa koskevan lainsäädännön kehittämispyrkimykseen. Valmistelussa on laki, joka kattaisi viranomaisten asiakirjojen koko elinkaaren niiden syntymästä pysyvään arkistointiin tai tuhoamiseen. Tässä yhteydessä nykyisen ar-

kistolain sisältö siirrettäisiin pääosin viranomaisten tietoaaineistojen käsittelyä koskevaan yleislakiin. Kansallisarkistosta on puolestaan tarkoitus säätää erillisessä organisaatiolaissa. Tämän suunnitelman toteutuessa arkistolaista jäisi jäljelle vain yksityisiä asiakirjoja ja arkistoja koskeva 5 luku. Tämän luvun korvaava sääntely ehdotetaan siksi otettavaksi yksityisarkistolakiin. Esitys yksityisarkistolaiksi on valmisteltu yhdessä Kansallisarkistosta annettavan lain kanssa, ja ne muodostavat kokonaisuuden.

Arkistolain kokonaisuudistuksen tavoitteita on erityisesti parantaa edellytyksiä turvata kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien tietoaaineistojen pysyvä säilyttäminen ja saattaminen tutkijoiden ja muiden tiedontarvitsijoiden käyttöön. Tähän pyritään muun muassa selkeyttämällä valtion eri toimijoiden vastuita. Arkistolakiuudistuksen tavoitteena on myös luoda edellytykset säilyttää sähköiset tietoaaineistot sähköisessä muodossa sekä tehostaa viranomaisten toimintaa ja saada aikaan kustannussäästöjä. Yksityisarkistolain uudistamisella voidaan tukea näitä tavoitteita yksityisten asiakirjojen ja arkistojen osalta.

Yksityisarkistolain uudistamisen tarkoituksena ei kuitenkaan ole saada aikaan suoria kustannussäästöjä valtiolle. Sen tarkoituksena on parantaa yksityisten arkistojen tukemiseen käytettävän valtionrahoituksen vaikuttavuutta. Vaikuttavuutta voidaan saada aikaan muun muassa paremmalla resurssien kohdentamisella ja yhteistyötä lisäämällä. Käytössä oleva rahoitusmalli ei tue riittävästi toiminnan kehittämistä.

Säädösten uudistamisella on toisin sanoen tarkoitus luoda nykyistä paremmat edellytykset yksityisarkistokentän kehittämiseksi. Tavoitteena on kannustaa yksityisiä arkistoja kehittämään toimintaansa kohdentamalla avustuksia toiminnan tuloksellisuuden perusteella. Tarkoituksena on myös luoda riittävät edellytykset koko yksityisarkistokentän yhteistyölle. Tämä tapahtuu säätämällä kansallisarkistolaissa Kansallisarkiston velvollisuudesta osallistua yksityisen arkistotoiminnan kehittämiseen yhteistyössä yksityisen arkistotoiminnan harjoittajien kanssa sekä Kansallisarkiston yhteydessä toimivasta yksityisten arkistojen neuvottelukunnasta, jonka opetus-

ja kulttuuriministeriö nimittää. Neuvottelukunnassa olisi edustettuna myös muita yksityisen arkistotoiminnan harjoittajia, kuin tämän lain perusteella pysyväisluonteista valtionavustusta saavia. Yksityisarkistolaissa säädettävää valtionavustusta käytettäisiin arkistotoiminnan ohjaamiseen siltä osin, kuin toimintaa rahoitetaan julkisin varoin. Muilta osin yksityisarkistojen toimintaan ei puututtaisi ja niiden asemaa itsenäisinä yksityisoikeudellisina toimijoina kunnioitettaisiin.

Lain tavoitteena on myös tukea yksityistä arkistotoimintaa harjoittavien yhdenvertaista kohtelua. Uudistuksesta seuraisi, että avustuksen saaminen perustuisi nykyistä selkeämmin siihen, kuinka hyvin rahoitettava toiminta tukee lain tavoitteiden saavuttamista. Tämä voisi tuoda uusia avustuksen saajia tuen piiriin.

Yhdenvertaisuus on yksi niistä lainsäädännöllä asetettavista vaatimuksista, joita paremmin vastaavaksi sääntelyä kehitettäisiin. Muita ovat ainakin läpinäkyvyys ja rahoituksen perustuminen objektiivisesti hyväksyttävissä oleviin kriteereihin, tässä tapauksessa kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien aineistojen säilymisen ja käytön tukemiseen. Myös julkiseen rahoitukseen liittyvä valtion ohjausvalta, seuranta ja valvonta kuuluvat näihin vaatimuksiin.

3.2 Toteutusvaihtoehdot

Yksityisarkistojen rahoitusta koskeva laki vai yksityisarkistolaki

Tässä esityksessä ehdotetaan yksityisarkistoja koskevien säännösten kokoamista yhteen lakiin. Ehdotus selkeyttäisi yksityisiä asiakirjoja ja arkistoja koskevaa sääntelyä ja parantaisi lainsäädännön saatavuutta.

Lain nimi, yksityisarkistolaki, olisi informatiivinen ja helposti omaksuttavissa. Uudistus myös sitoisi Kansallisarkistoa koskevat yksityisten asiakirjojen ja arkistojen hankinta- ja lunastamissäännökset yhteiseen tavoitteeseen ja yhteisiin määritelmiin yksityisarkistojen rahoituksen kanssa. Tämä vahvistaisi yksityisten arkistoaaineistojen asemaa lailla suojattavana oikeushyvinä.

Ehdotus liittyy oikeusministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä valtiovarainministeriön yhteisessä valmistelussa olevaan yleislakiin, joka kattaisi viranomaisten tietoa-aineistojen käsittelyn kokonaisuudessaan. Kyseessä olisi merkittävä uudistus, joka kuitenkin koskisi vain viranomaisten asiakirjoja ja arkistoja. Yksityisiä asiakirjoja ja arkistoja koskevaa sääntelyä ei kyseiseen lakiin lainsäädännön johdonmukaisuudelle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen voitaisi ottaa. Lisäksi säädettäisiin laki kansallisarkistosta. Se olisi tyypillinen yksinkertainen organisaatiolaki, joka ei sisällä yksityiskohtaisia aineellisoikeudellisia säännöksiä. Näiden lakien säätämisen jälkeen nykyisestä arkistolaista jäisi jäljelle vain tässä tähän lakiin sisällytettäviksi ehdotetut säännökset Kansallisarkiston oikeuksia ja velvollisuuksia yksityisten asiakirjojen ja arkistojen suhteen (luku 5).

Näillä perusteilla yksityisten asiakirjojen ja arkistojen säilyttämistä koskevien säännösten kokoaminen yhteen lakiin on perusteltua.

Ministeriön rooli valtionavustusten myöntämisessä

Tässä esityksessä selkeytetään Kansallisarkiston roolia yksityisarkistojen valtionapuviranomaisena siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö ei enää päättäisi avustuksen saajien valtiontukikelpoisuudesta. Päätösvalta yksityisarkistojen valtionavustusasioissa olisi siten Kansallisarkistolla, joka tekisi ratkaisunsa tämän lain rahoitusta koskevien edellytysten ja valtionavustuslain perusteella, ministeriön strategisen ohjauksen puitteissa ja valvonnassa.

Nykyinen Kansallisarkiston ja opetus- ja kulttuuriministeriön kesken jaettu vastuu on omiaan heikentämään viranomaisten kykyä ohjata valtionavustustoimintaa tarkoituksenmukaisesti.

Ehdotus perustuu siihen, että Kansallisarkisto on valtion viranomaisista se, jolla on paras asiantuntemus arkistoasioista mukaan luettuna yksityiset aineistot ja yksityisarkistot. Ministeriö ei voi toimia valtionapuviranomaisena, koska sen tulee keskittyä toimialansa strategiaan tehtäviin.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Keskeinen muutos uudistuksessa on näkökulman kääntäminen instituutioiden toimintaedellytysten rahoittamisesta yksityisten arkistoaineistojen säilymiseen ja käyttöön sekä sen rahoittamiseen. Lain tarkoitukseen ei siten enää sisältyisi yksityisten arkistojen toimintaedellytysten turvaamista, vaan lain tarkoituksena olisi ”edistää kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien yksityisten asiakirjojen ja arkistojen säilymistä ja käyttöä”.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei enää tekisi päätöstä yhteisön oikeudesta pysyväisluonteiseen valtionavustukseen. Muutos on periaatteellisesti tärkeä ja mahdollistaa rahoituksen käyttämisen toiminnan ohjaamiseen. Samalla se avaa rahoitusta yhdenvertaisuuden edellyttämällä tavalla nykyistä suuremmalle hakijajoukolle.

Näkökulman siirtyminen arkistoinstituutioista arkistoaineistoihin heijastuisi myös laissa käytettävään terminologiaan. Arkisto tarkoittaisi lakiin otettavan määritelmän mukaan ”yhteisön, säätien tai henkilön toiminnan tuloksena syntyneiden asiakirjojen kokonaisuutta”, ei siis asiakirjojen säilyttäjää.

Myönnettäviä avustustyyppejä olisi kaksi: pysyväisluonteinen yleisavustus sekä kertaluonteinen hankeavustus. Koska avustukset on edelleen tarkoitus rahoittaa raharpajaisten sekä veikkausvoittovaroin, olisivat rahoituspäätökset nykyiseen tapaan vuoden mittaisia. Veikkausvoittovaroista ei voida budjettilainsäädännön perusteella tehdä useampivuotisia avustuspäätöksiä. Arkistotoiminnan luonne erityistä pitkäjänteisyyttä vaativana tulisi kuitenkin ottaa huomioon rahoituspäätöksissä.

Merkittävänä erona nykytilanteeseen olisi, että kertaluonteista hankeavustusta voisivat saada myös muut kuin pysyväisluonteisen avustuksen piirissä olevat. Tällä pyritään mahdollistamaan mahdollisimman laajapohjainen hankeyhteistyö alan toimijoiden kesken.

Avustuksen määrä perustuisi ensisijaisesti siihen, kuinka hyvin tuettava toiminta palvelee lain tarkoitusta yksityisten asiakirjojen ja arkistojen säilymistä ja käyttöä. Keskeisiä tekijöitä avustuksen suuruutta määrittäessä oli-

sivat arkistotoiminnan laatu ja laajuus sekä arkistotoiminnan vaikuttavuus tämän lain tarkoituksen toteutumisen kannalta. Avustusta ei siis enää myönnettäisi tiettyjen kustannusten, eli hyväksyttävien kiinteistö- ja henkilöstömenojen perusteella. Tästä seuraa, että tuen saajien itsenäisyys ja taloudellinen vastuu lisääntyisivät, mikä on valtionavustuslain tavoitteiden mukaista. Laki ei säätelisi yksityisten arkistojen toimintaa vaan niitä perusteita, joilla yksityisen arkistotoiminnan harjoittajat voivat saada avustusta valtion varoista.

EU-tason, hallituksen sekä ministeriöiden kulttuuri- ja tiedestrategioiden ja toimenpideohjelmien rooli kasvaisi rahoituksen suunnittamisen perusteena. Avustuksen perustuminen avustettavan toiminnan tuloksellisuuteen edellyttää käytössä olevan indikaattorijärjestelmän kehittämistä edelleen.

Avustuksen enimmäismäärästä ei enää säädetäisi ja muiltakin osin valtionavustuslain sovellettavuus korostuisi nykytilaan nähden. Valtionavustuslaista seuraa muun muassa seuraavia periaatteita: avustustoiminnan tavoitteellisuus, avustuksen tarpeellisuus ja harkinnanvaraisuus sekä avustettavan toiminnan kansalais- ei viranomaislähtöisyys. Valtionavustuslaista seuraa myös kattavat tiedonanto- ja valvontavelvollisuudet, mikä edellyttää sekä avustuksen saajien seuranta- ja raportointijärjestelmien että valtionapuviranomaisen tarkastustoiminnan kehittämistä.

Erityisestä harkinnanvaraisesta valtionavustuksesta ei enää säädetäisi. Säännös on nykyiselläänkin jäänyt merkitykseltään vähäiseksi, kun käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa ei ole päästy edes voimassa olevan lain 7 §:ssä tarkoitettuun 80 prosentin rahoitusosuuteen. Rahoitusta myönnettäessä eri toimijoiden ja toiminnan erityispiirteet voidaan jatkossakin ottaa joustavasti huomioon rahoituksen määrään vaikuttavasti.

Pysyväisluonteista valtionavustusta saavien arkistojen perimien maksujen sääntelystä luovuttaisiin. Sääntelystä voidaan luopua, koska tuen ehtona olisi, että tuen hakija pitää arkistot olennaisilta osin niitä tarvitsevien saatavilla. Liiallisten, luonteeltaan julkisoikeudellisiin palveluihin rinnastuvista palveluista perittävien maksujen voitaisiin katsoa

loukkaavan tätä velvoitetta. Lisäksi liian korkeat maksut vaikuttaisivat myös arkiston käyttömääriin ja siten sen mahdollisuuksiin saada valtionavustusta. Yksityisarkistot voisivat käytännössä periä julkisoikeudellisiksi rinnastuvista palveluistaan maksuja, jotka eivät rajoittaisi arkistojen käyttöä. Lisäksi arkistot voisivat lainsäädännön estämättä periä liiketaloudellisista palveluistaan markkinahinnan.

Aineiston säilyttämisestä toiminnan lakatua ei enää säädetäisi, koska se loukkaisi yksityistä omistusoikeutta. Kansallisarkistolla olisi edelleen esimerkiksi toiminnan päättymistilanteissa mahdollisuus kopioida tai lunastaa tuhoutumis- tai katoamisvaarassa oleva asiakirja tai arkisto.

Yksityisarkiston siirtäminen Kansallisarkistolle tapahtuisi nykyisen sopimisen asemesta valituskelpoisella hallintopäätöksellä. Hallintopäätös on aina perusteltava. Tämä olisi omiaan parantamaan Kansallisarkiston hankintapolitiikan läpinäkyvyyttä sekä yksityisten aineistojen omistajien yhdenvertaista kohtelua.

Laissa säädetäisiin, että laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, *julkisuuslaki*) ei koske Kansallisarkiston hallussa olevia yksityisiä asiakirjoja ja arkistoja. Kansallisarkistolla olisi velvollisuus päättää kunkin asiakirjan ja arkiston käyttörajoituksesta siinä päätöksessä, jolla se ottaa asiakirjan hallintaansa. Tämän tulisi tapahtua luovuttajan tahtoa noudattaen ja julkisuutta vain perustellusta syystä rajoittaen.

Kansallisarkistolla ja pysyväisluonteista valtionavustusta saavilla yksityisarkistoilla olisi oikeus julkaista sähköisesti aineistojen tunnistamisen ja valinnan kannalta välttämättömät viitetiedot niiden hallussa olevista yksityisistä arkistoista ja asiakirjoista.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole suoria vaikutuksia valtiontalouteen. Välillisesti se vaikuttaisi parantamalla rahoituksen tuloksellisuutta, kun käytettävissä olevia varoja voidaan käyttää entistä tarkoituksenmukaisemmin suojattavan oi-

keushyvän (yksityisten asiakirjojen ja arkistojen säilyminen ja käyttö) kannalta.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uudistus lisäisi yhdessä Kansallisarkistosta annettavan lain kanssa Kansallisarkiston tehtäviä. Tästä esityksestä seuraisi mahdollisesti kasvava avustushakemusten määrä. Kansallisarkisto joutuisi myös uudistamaan avustuksenmyöntökäytäntönsä ja avustusten määrätymisperusteet. Nämä uudistukset ovat kuitenkin tarpeen, vaikka lakia ei muutettaisikaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi tarkastella omia avustuskäytäntöjään tämän lain näkökulmasta, ja siirtää mahdollisesti joitakin nykyisistä tuistaan tämän lain piriin.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Yksityisarkistolain säätäminen vahvistaisi yksityisten asiakirjojen ja arkistojen asemaa suojattavana oikeushyvinä. Se viestisi asiakirjallisen kulttuuriperinnön tallentamisen tärkeydestä sekä lisäisi yleistä tietoisuutta yksityisten arkistoaineistojen pysyvän säilyttämisen mahdollisuuksista ja valtion tälle toiminnalle antamasta tuesta. Tuen piiriin voisi jatkossa päästä uusia toimijoita, jolloin tuettavan arkistotoiminta antaisi nykyistä kattavamman kuvan suomalaisesta yhteiskunnasta sellaisena kuin se on nyt.

5 Asian valmistelu

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 3.10.2013 työryhmän selvittämään yksityis-

arkistojen valtionapujärjestelmän uudistamista ja tekemään hallituksen esityksen muodossa esityksen uudeksi lainsäädännöksi 31.12.2014 mennessä. Työryhmässä oli opetus- ja kulttuuriministeriön ja arkistolaitoksen edustajien lisäksi edustettuna valtionavun piirissä olevat yksityisarkistot ja Helsingin kaupunginarkisto. Työryhmä teetti selvityksiä ja järjesti kuulemistilaisuuden 3.11.2014.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle arkistolain muuttamiseksi ja laiksi kansallisarkistosta (HE /2015 vp). Arkistolaitoksesta käytetään tässä esityksessä yhtenevästi kansallisarkistolakiesityksen kanssa nimitystä Kansallisarkisto. Kansallisarkistosta annettavan lain 2 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi Kansallisarkiston tehtävistä yksityisten aineistojen ja yksityisarkistojen osalta ja 5 §:ssä yksityisarkistojen neuvottelukunnasta. Yksityisarkistolakiesityksen 2 §:n 3 momentissa viitataan lakiin kansallisarkistosta ja 11 §:ssä arkistolakiin lisättäväksi ehdotettuun 21 b §:ään. Arkistolakiin ehdotettava 21d § vastaa yksityisarkistolakiin ehdotettavaa 12 §:ää sillä erotuksella, että Yksityisarkistolain säännös koskee yksityisiä ja arkistolain säännös viranomaisaineistoja.

Muutoksenhausta Kansallisarkiston tämän lain perusteella tekemiin päätöksiin säädettäisiin yhdenmukaisesti oikeusministeriön valmisteleman hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamista koskevan lakiesityksen (HE 230/2014) kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Yksityisarkistolaki

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä säädettäisiin yksityisarkistolain tarkoituksesta, joka olisi edistää kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien yksityisten asiakirjojen ja arkistojen säilymistä ja käyttöä. Kansalliseen kulttuuriperintöön kuulumisen lain tarkoituksen perusteena vastaa voimassa olevassa laissa yksityisten arkistojen valtionavusta olevaa määritelmää. Määritelmä on laaja, ja se muuttuu ajassa.

Yksityisen arkistoaineiston talteenoton, säilyttämisen ja käyttöön antamisen tavoitteena on tukea yksilöiden ja yhteisöjen identiteettien rakentamista ja sosiaalista muistia sekä tutkimuksen, kansalaisten ja yhteisöjen oppimisen, elämysten ja tiedon tarpeita. Säilytettävän aineiston tulee antaa elävä kuva yhteiskunnasta ja sen osatekijöistä. Kansalliseen kulttuuriperintöön sisältyvät niin merkhenkilöt ja -tapahtumat kuin tavallisten ihmisten arki, paikallishistoria ja vähemmistöjen näkökulmat. Keskeistä lain tarkoituksen kannalta on monimuotoisen ja yhteiskunnallisesti edustavan aineiston säilyminen. Myös sana ”kansallinen” tulee tulkita laajasti.

Lailla ei tuettaisi arkistotoimijoiden taustaorganisaatioiden arkistonmuodostamista eikä aktiiviarkiston ylläpitoa, vaan arkistotoimijoiden vastaanottamien asiakirjojen ja arkistojen pysyväisluonteista säilytystä sekä siihen liittyvää käyttöä, kuten tutkimusta.

2 §. Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön. Ehdotettu laki sisältäisi kaiken keskeisen yksityisten asiakirjojen säilymiseen ja käyttöön tähtäävän lainsäädännön.

Lain sisältö muodostuisi kahdenlaisista säännöksistä. Ensinnäkin säädettäisiin valtionavustuksen myöntämisestä yksityiseen arkistotoimintaan. Tämä sääntely korvaisi nykyisin lakiin yksityisten arkistojen valtionavusta (1006/2006) sisältyvän sääntelyn. Toiseksi säädettäisiin yksityisten asiakirjojen ja arkistojen ottamisesta Kansallisarkiston säilytettäväksi sekä tuhoutumis- tai ka-

toamisvaarassa olevien asiakirjojen kopioinnista tai lunastamisesta, joista säädetään nykyisin arkistolain 5 luvussa, sekä näiden asiakirjojen julkisuudesta.

Yksityiseen arkistotoimintaan myönnettäviin valtionavustuksiin sovellettaisiin tämän lain säännöksiä täydentävästi valtionavustuslakia. Valtionavustuslaki tulisi sovellettavaksi laajasti.

Yksityisarkistojen neuvottelukunnasta säädettäisiin laissa Kansallisarkistosta (/).

Asiakirjojen ja arkistojen maastaviennistä säädettäisiin edelleen kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetussa laissa (115/1999).

3 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin laissa käytetyt termit asiakirja, arkisto sekä yksityinen asiakirja ja arkisto. Asiakirjan käsite vastaisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain määritelmää. Asiakirja on määritelty julkisuuslain 5 §:n 1 momentissa. Määritelmä on laaja ja se kattaa kirjallisten ja audio-visuaalisten esitysten lisäksi sähköiset tallennusmuodot.

Arkisto tarkoittaisi asiakirjojen kokoelmaa, ei siis niitä säilyttävää organisaatiota. Yksityinen asiakirja tai arkisto olisi sellainen asiakirja tai niiden kokoelma, johon ei sovelleta viranomaisten asiakirjoja koskevaa lainsäädäntöä. Säättämällä yksityisten asiakirjojen ja arkistojen säilyttämisestä ja käytöstä lain soveltamisalan ulkopuolelle rajataan viranomaisten asiakirjat ja niiden muodostamat arkistot. Siitä, mikä on viranomainen ja viranomaisen asiakirja, säädetään julkisuuslain 4 ja 5 §:ssä. Yksityisarkistolain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös ne julkisuuslain 4 §:n 2 momentin mukaiset tapaukset, joissa asiakirjan julkinen luonne perustuu siihen, että muu kuin viranomainen hoitaa julkista tehtävää. Se, että arkiston ylläpitäjällä poikkeuksellisesti olisi yksityisen arkistoaineiston lisäksi myös viranomaisten asiakirjoja, ei olisi este tämän lain mukaisen tuen saamiselle. Tuki ei kuitenkaan voisi kohdistua viranomaisten asiakirjoihin, joiden säilytysvastuu on Kansallisarkistolla ja muilla julkisyhteisöillä.

4 §. Avustettava toiminta. Tämän lain perusteella rahoitettaisiin yksityistä arkistotoimintaa. Yksityistä arkistotoimintaa olisi yksityisten arkistojen hankinta, järjestäminen ja kuvailu, säilyttäminen sekä saatavuutta ja käyttöä edistävien palveluiden tuottaminen. Lisäksi avustettaisiin nimenomaisesti myös näiden toimintojen kehittämistä. Tällaista arkistotoiminnan kehittämistä voisi olla esimerkiksi arkistotoimintaa kehittävä arkistotutkimus sekä muu edellä määritellyn arkistotoiminnan kannalta tarpeellinen yhteistyö tutkijoiden ja tutkimusta suorittavien instituutioiden kanssa. Arkistotoiminnan harjoittajan hallussa oleviin aineistoihin kohdistuva tutkimus voisi olla avustettavaa arkistotoimintaa siltä osin, kun sillä edistetään arkistoineistojen saatavuutta ja käyttöä. Aineistojen käyttöä edistäviä palveluita voisivat olla asiakaspalvelun lisäksi myös esimerkiksi arkistoineistojen esille tuominen sähköisinä palveluina. Arkistojen liiketoimintaa ei voisi avustaa tämän lain perusteella.

Arkistotoiminnan kohteena olevan arkistoineiston tulisi kuulua lain 1 §:n tarkoittamalla tavalla kansalliseen kulttuuriperintöön. Kulttuuriperintöön kuulumista arvioitaessa huomioon tulisi ottaa erityisesti arkiston merkitys kansallista kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä kuvaavan tutkimuksen tietolähteenä samoin kuin arkiston merkitys yksilöiden ja yhteisöjen toiminnan ja sen vaikutusten selvittämisessä.

Lakiesitys ei sääntele yksityisarkistojen toimintaa yleisesti. Tukea sen sijaan myönnetään vain lain edellytykset täyttävän yksityisen arkistotoiminnan perusteella. Yksityistä arkistotoimintaa voi harjoittaa myös julkinen taho, kunhan toiminta kohdistuu yksityisiin asiakirjoihin ja arkistoihin. Julkiselle oikeushenkilölle ei kuitenkaan voida 5 §:n perusteella myöntää pysyväisluonteista avustusta.

5 §. Pysyväisluonteinen avustus. Sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 7 §:ssä säädetään valtionavustuksen myöntämisen yleisistä edellytyksistä, avustettavan toiminnan tulisi täyttää tässä pykälässä säädetty vaatimukset, jotta se voisi saada pysyväisluonteista avustusta.

Avustusta voisivat saada vain yksityiset oikeushenkilöt. Valtio, kunnat ja muut julkis-

oikeudelliset oikeushenkilöt eivät siten voisi saada pysyväisluonteista avustusta, vaikka niiden hallussa olisi yksityisiä arkistoja.

Avustuksen edellytyksenä olisi, että sen kohteena olevia asiakirjoja ja arkistoja säilytetään pysyvän säilymisen vaatimukset täyttävällä tavalla; säilytettävät asiakirjat ja arkistot ovat oleellisilta osiltaan tutkijoiden ja muiden tarvitsijoiden käytettävissä ottaen huomioon asiakirjojen julkisuutta koskevat periaatteet ja sääntely; arkistotoiminta on ammattimaisesti järjestetty sekä arkistotoiminta tukee tiedettä ja kulttuuria koskevien kansallisten strategioiden ja linjausten toteuttamista.

Aineiston säilyttäminen pysyvän säilymisen vaatimukset täyttävällä tavalla asettaa vaatimuksia arkistotiloille, säilytysmenetelmille ja sähköisille järjestelmille. Käytettävyyden vaatimuksessa on kyse aineistojen järjestämisestä, luetteloinnista ja muusta tiedonhallinnollisista käyttöedellytyksistä, mutta myös siitä, että arkistojen käyttöä ei perusteettomasti rajoiteta esimerkiksi kohtuuttomien maksuina tai muutoin avoimuusperiaatteen vastaisesti. Julkisuuslaki ei koske yksityisarkistoja. Säännöksen tarkoituksena on kuitenkin varmistaa se, että julkisesti rahoitettu toiminta noudattaa avoimuuden periaatetta. Rahoitettavan toiminnan tulisi avoimuudeltaan pääpiirteissään vastata sitä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään.

Arkistotoiminnan ammattimaisuus tarkoittaisi muun muassa sitä, että arkiston hoitamiseen on olemassa riittävä ja asianmukaisen koulutuksen saanut henkilöstö ja että toiminta on suunnitelmallista. Tieteen ja kulttuurin kansallisilla strategioilla ja linjauksilla tarkoitetaan esimerkiksi hallitusohjelmia sekä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Suomen Akatemian linjauksia.

Avustuksen määrä perustuisi erityisesti arkistotoiminnan laatuun ja laajuuteen sekä arkistotoiminnan vaikuttavuuteen tämän lain tarkoituksen toteutumisen kannalta. Muita valtionavustuslain 7 §:n mukaisia perusteita sovellettaisiin täydentävästi. Myös avustuksiin käytettävissä olevat määrärahat rajoittaisivat tämän lain 8 §:n mukaisesti avustummääriä.

Säännös ei loisi subjektiivista oikeutta avustukseen, vaan kyseessä olisi sekä myöntämisen että määrän osalta harkinnanvarainen, tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuva avustus.

Avustuksen hakijan toimintaa arvioitaisiin suhteessa lain tarkoitukseen ja muihin avustuksen hakijoihin. Toiminnan laatua tulisi arvioida erityisesti tämän pykälän mukaisten tuen edellytysten ja laajuutta 4 §:n mukaisen tuettavan toiminnan määrittelyn suhteen. Toiminnan vaikuttavuus liittyy valtionavustuslain 7:n §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen tavoitteellisuusvaatimukseen. Vaikuttavuus pitää sisällään sekä toiminnallisen tuloksellisuuden että taloudellisuuden.

Valtionavustuslain 7 §:n avustuksen tarpeellisuusvaatimuksen täyttymistä arvioitaessa tulisi ottaa huomioon, että suomalaisen arkistojärjestelmän kannalta on ensiarvoisen tärkeää varmistaa pitkään jatkuneen arkistotoiminnan jatkuvuus. Yksityisarkistoja tulisi lisäksi rahoituskäytännöllä kannustaa omarahoituksen hankkimiseen.

Pysyväisluonteinen avustus olisi valtionavustuslaissa tarkoitettu harkinnanvarainen yleisavustus. Avustus kohdistuisi kuitenkin vain 4 §:ssä määriteltyyn yksityiseen arkistotoimintaan. Avustuksen yleisavustusluonne tarkoittaisi, että avustusta ei korvamerkittäisi tiettyihin arkistotoiminnan kustannuksiin, vaan se olisi käytettävissä yleisesti tämän toiminnan aiheuttamien kustannusten kattamiseen.

Pysyväisluonteista avustusta tulisi hakea ja se myönnettäisiin vuosittain. Tukipäätösten vuosittaisuus johtuu siitä, että avustukset rahoitettaisiin nykyiseen tapaan veikkausvoittovaroin, joiden osalta vuotta pidemmät rahoituskaudet eivät ole mahdollisia. Koska toiminnan pitkäjänteisyys on kuitenkin arkistotoiminnassa erityinen arvo, tulisi avustusten myöntökäytännön olla sellaista, että se mahdollistaa arkistotoiminnan vaatiman pitkän suunnitteluperspektiivin. Tästä huolimatta tuki olisi valtiontukilainsäädännön edellytysten mukaisesti aidosti harkinnanvarainen, eli sitä voitaisiin myöntää vain tukiedellytysten täyttyessä. Yksityisen rahoituksen vaikutuksesta valtionavustuksen määrään tulisi määrätä tukipäätöksessä.

6 §. Kertaluonteinen avustus. Kertaluonteinen avustus olisi valtionavustuslaissa tarkoitettu harkinnanvarainen erityisavustus. Sitä myönnettäisiin yksityisarkistolain tarkoitusta tukeville 4 §:n mukaisille hankkeille. Avustuksella pyritäisiin ennen kaikkea tukemaan yksityisen arkistotoiminnan kehittämistä.

Kertaluonteista avustusta voisivat hakea yksityisten yhteisöjen lisäksi myös julkisyhteisöt sekä yksityiset henkilöt tai jotkut edellä mainituista yhdessä. Tämä mahdollistaisi yksityisen ja julkisen sektorin yhteishankkeet yksityisen arkistotoiminnan kehittämisessä.

Rahoituksen saaminen ja määrä ratkaistaisiin valtionavustuslain perusteella.

7 §. Valtionapuviran omainen. Valtionapuviranomaisena tässä laissa tarkoitetuissa valtionavustusasioissa olisi Kansallisarkisto. Kansallisarkisto ottaisi vastaan avustushakemukset, päättäisi avustusten myöntämisestä ja niiden määristä sekä seuraisi avustusten käyttöä. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei enää päättäisi tukikelpoisuudesta.

8 §. Rahoitus. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti siitä, että yksityisarkistojen saama valtionavustus rahoitettaisiin ensisijaisesti tieteen edistämiseen osoitetuista veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista. Näiden varojen käytettävissä oleva määrä rajoittaisi myönnettäviä avustuksia.

9 §. Yksityisen asiakirjan säilyttäminen Kansallisarkistossa. Yksityisen asiakirjan tai arkiston ottamisesta Kansallisarkiston säilytettäväksi päättäisi Kansallisarkisto. Päätös voisi tapahtua tämän pykälän nojalla vain asiakirjan tai arkiston haltijan hakemuksesta. Säännös korvaisi voimassa olevan arkistolain 17 §:n mukaisen sääntelyn. Yksityisten arkistojen luovuttajien kanssa ei enää tehtäisi yksityisoikeudellisia sopimuksia, vaan asiakirja siirtyisi Kansallisarkistolle valituskelteisellä hallintopäätöksellä. Hallintopäätös on aina perusteltava. Kansallisarkisto voisi edelleen hyvää hallintoa noudattaen olla aktiivinen toimija asiakirjan hankkimisessa. Säännös ei myöskään estäisi omistusoikeuden siirtämisen asemesta pelkän asiakirjan hallinnan siirtämistä Kansallisarkistolle. Pääsääntönä olisi kuitenkin koko asiakirjan tai arkiston omis-

tusoikeuden siirtäminen valtiolle. Talletukset olisivat poikkeuksia.

Kansallisarkiston olisi asiaa ratkaistessaan otettava huomioon asiakirjan tai arkiston merkitys tämän lain tarkoituksen toteuttamisen kannalta sekä mahdollisuus säilyttää aineisto muualla. Näitä mahdollisuuksia harkitessa Kansallisarkiston tulisi ottaa huomioon eri toimijoiden hankintapolitiikat, kokoelmen johdonmukainen kartuttaminen sekä yksityisten toimijoiden halu ja mahdollisuudet ottaa aineisto säilytettäväkseen.

Aineiston hankkiminen olisi Kansallisarkiston harkinnanvarainen päätös, ja se riippuisi aineiston laadun ja Kansallisarkiston käytettävissä olevien voimavarojen lisäksi muun muassa siitä, missä määrin aineisto täyttää tietojen antamiselle 11§:n 4 momentissa asetetut vaatimukset.

10 §. *Yksityisten asiakirjan kopioiminen ja lunastaminen Kansallisarkistolle.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan arkistolain 19 §:n 1 momentin sääntelyä vastaavasti Kansallisarkiston oikeudesta kopioida tai lunastaa tuhoutumis- tai häviämistävaarassa oleva tai myytäväksi tarjottava asiakirja tai arkisto.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan arkistolain 20 §:n sääntelyä vastaavasti väliaikaisesta turvaamistoimesta, jolla mahdollistetaan asiakirjan tai arkiston kopioiminen tai lunastaminen sitä koskevan päätöksen tultua lainvoimaiseksi.

11 §. *Kansallisarkiston hallussa olevien yksityisten asiakirjojen julkisuus.* Kansallisarkiston hallintopäätöksellä hankkiman yksityisen asiakirjan ja arkiston julkisuudesta ja käytön rajoittamisesta säädettäisiin tässä pykälässä. Pykälän sääntely korvaisi nykyisin arkistolain 17, 19 ja 20 §:ään sisältyvän sääntelyn.

Kansallisarkiston hallintopäätöksellä 9 tai 10 §:n perusteella hankkimaan yksityiseen asiakirjaan tai arkistoon ei 1 momentin nimennomaisen säännöksen perusteella sovellettaisi viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin Kansallisarkiston hallinnassa olevia yksityisiä asiakirjoja koskeva, viranomaisaineistoja vastaava lähtökohtainen julkisuus. Tästä läh-

tökohdasta voitaisiin poiketa vain päättämällä käyttörajoituksista 9 ja 10 §:n mukaisessa hallintopäätöksessä, jolla aineisto hankitaan Kansallisarkistolle.

Kansallisarkiston olisi 3 momentin perusteella noudatettava käyttörajoituksista päättäessään tiedon avoimuuden periaatetta. Yksityiselämän suoja ja muu perusteltu suojan tarve tulisi kuitenkin ottaa huomioon käyttörajoituksista päätettäessä. Suojan tarvetta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon voimassa oleva henkilötietoja sekä viranomaisen toiminnan julkisuutta koskeva sääntely ja käytännöt. Yksityisten asiakirjojen julkisuutta rajoitettaisiin päätöksillä lähinnä julkisuuslain mukaisista salausperusteista johtuen. Henkilörekistereitä koskisivat tietosuojalain säännökset.

Päätöstä tietojen julkisuudesta ei lähtökohtaisesti saisi tehdä vastoin asiakirjan ottamista Kansallisarkistolle hakevan tahon suostumusta. Tästä seuraisi, että Kansallisarkisto ei tapauksissa, joissa aineiston omistaja asettaa siirron ehdoksi perusteettomia käyttörajoitteita, voisi ottaa aineistoa vastaan. Kansallisarkistolla olisi kuitenkin oikeus henkilön yksityiselämää koskevia tietoja lukuun ottamatta päättää, että sen hallinnassa olevat asiakirjat tulevat julkisiksi viimeistään 25 vuoden kuluttua Kansallisarkistolle siirtymisestä.

Tietojen antamiseen Kansallisarkiston hallinnassa olevista yksityisistä asiakirjoista ja arkistoista sovellettaisiin sääntelyä, joka koskee Kansallisarkiston hallinnassa olevia viranomaisaineistoja. Tietojen antamisen yleisenä edellytyksenä olisi, että asiakirjat on järjestetty ja luetteloitu. Väliaikaisena turvaavana toimenä Kansallisarkistolle 10 §:n 2 momentin perusteella siirretyistä asiakirjoista ei saisi antaa tietoja ennen siirtopäätöksen lainvoimaiseksi tulemistä.

12 §. *Arkistojen viitetietojen julkaiseminen.* Sekä Kansallisarkistolla että pysyväisluonteista valtionavustusta saavilla yksityisarkistoilla olisi oikeus julkaista sähköisesti aineistojen tunnistamisen ja valinnan kannalta välttämättömät tiedot niiden hallussa olevista yksityisistä arkistoista ja asiakirjoista. Säännös koskisi myös henkilötietoja, joista julkaistessa muodostuu henkilörekisteri. Säännös

vahvistaisi julkisilla varoilla rahoitetun toiminnan avoimuutta ja hyödynnettävyyttä. Henkilötietolakia noudatettaisiin täydentävästi. Säännös ei kuitenkaan olisi velvoittava, eli se ei pakottaisi arkistoja julkaisemaan viitetietoja kattavasti kaikista niiden hallussa olevista yksityisistä arkistoista.

13 §. Muutoksenhaku. Muutoksenhausta Kansallisarkiston tämän lain perusteella tekemiin päätöksiin säädettäisiin yhdenmukaisesti oikeusministeriön valmisteleman hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamista koskevan lakiesityksen (HE 230/2014) kanssa.

Muutosta ei voisi hakea 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuun turvaavaan päätökseen. Muihin tämän lain perusteella tehtäviin päätöksiin saisi vaatia hallintolain mukaisesti oikaisua. Oikaisupäätöksestä voisi valittaa hallinto-oikeuteen. Valtionavustuksia koskevien päätösten osalta noudatettaisiin valtionavustuslain 34 §:n muutoksenhakusäännöstä.

2 Tarkemmat säännökset ja mää- räykset

Ehdotukseen ei sisälly valtuutusta antaa asetuksia.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 2016.

4 Suhde perustuslakiin ja säättä- misjärjestys

Kansallisarkiston 10 §:n mukainen oikeus kopioida tai lunastaa lain tarkoituksen toteuttamisen kannalta merkittävä yksityinen asiakirja tai arkisto, joka on ilmeisesti vaarassa tuhoutua tai hävitä tai jota tarjotaan yleisesti myytäväksi liittyy Suomen perustuslain 15 §:n mukaiseen omaisuuden suojaan. Perustuslain edellyttämä omaisuuden suoja tataan ehdotetun säännöksen puitteissa seuraavasti: 1) Lunastamisesta säädettäisiin lailla. 2) Kopiointia ja lunastaminen tulisi kyseeseen vain lain tarkoituksen toteuttamisen kannalta merkittävän yksityisen asiakirjan tai arkiston osalta. Sitä ei siis voisi soveltaa kaikkeen kulttuuriperintöomaisuuteen. 3) Lunastus olisi kopiointiin nähden toissijainen keino ja sen käyttämisen edellytyksenä olisi, että kopioinnilla ei voida turvata aineiston kulttuuriperintöarvon säilymistä. 4) Lunastamisesta maksettaisiin täysi korvaus. Edellä esitetysti poikkeus omaisuuden suojasta olisi selvärajainen, laajuudeltaan rajattu ja siltä osin välttämätön. Painava yhteiskunnallinen peruste omistusoikeuteen puuttumiselle olisi keskeisen kulttuuriperintöaineiston tuhoutumisen tai katoamisen estäminen ja siten säilyminen yhteiskunnan käytössä. Säännös vastaisi voimassa olevaan arkistolain 19 §:ään sisältyvää säännöstä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Yksityisarkistolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan laki yksityisten arkistojen valtionavusta (1006/2006) ja arkistolain (831/1994) 5 luku sekä
säädetään uusi yksityisarkistolaki:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien yksityisten asiakirjojen ja arkistojen säilymistä ja käyttöä.

2 §

Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tässä laissa säädetään valtionavustuksen myöntämisestä yksityiseen arkistotoimintaan sekä yksityisten asiakirjojen ja arkistojen säilyttämisestä Kansallisarkistossa ja lunastamisesta valtiolle.

Valtionavustuslakia (688/2001) sovelletaan tämän lain mukaisiin avustuksiin siltä osin, kuin tässä laissa ei toisin säädetä.

Yksityisarkistojen neuvottelukunnasta säädetään Kansallisarkistosta annetussa laissa (/).

Tieteellisen tutkimuksen tai muun erityisen syyn vuoksi arvokkaiden yksityisten arkistojen sekä asiakirjojen maastaviennistä säädetään kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetussa laissa (115/1999).

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *asiakirjalla* samaa kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999);

2) *arkistolla* yhteisön, säätiön tai henkilön toiminnan tuloksena syntyneiden asiakirjojen kokonaisuutta;

3) *yksityisellä arkistolla ja asiakirjalla* sellaista aineistoa, johon ei sovelleta viranomaisten asiakirjoja koskevaa lainsäädäntöä.

4 §

Avustettava toiminta

Avustusta voidaan myöntää yksityiseen arkistotoimintaan, jolla tarkoitetaan yksityisten asiakirjojen ja arkistojen:

- 1) hankintaa;
- 2) järjestämistä ja kuvailua;
- 3) säilyttämistä;
- 4) saatavuutta ja käyttöä edistäviä palveluita; sekä
- 5) kohdissa 1—4 tarkoitetun toiminnan kehittämistä.

Avustuksen edellytyksenä on, että sen kohteena oleva asiakirja tai arkisto kuuluu

1 §:ssä tarkoitetulla tavalla kansalliseen kulttuuriperintöön. Kansalliseen kulttuuriperintöön kuulumista arvioitaessa otetaan huomioon erityisesti aineiston merkitys kansallista kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä kuvaavan tutkimuksen tietolähteenä samoin kuin aineiston merkitys yksilöiden ja yhteisöjen toiminnan ja sen vaikutusten selvittämisessä.

5 §

Pysyväisluonteinen avustus

Pysyväisluonteista harkinnanvaraista avustusta voidaan myöntää yksityistä arkistotoimintaa harjoittavalle yksityiselle oikeushenkilölle. Avustus myönnetään valtionavustuslaissa tarkoitettuna yleisavustuksena tämän lain 4 §:n mukaiseen arkistotoimintaan.

Pysyväisluonteisen avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) aineisto säilytetään pysyvän säilymisen vaatimukset täyttävällä tavalla;
- 2) säilytettävä aineisto on oleellisilta osiltaan tutkijoiden ja muiden tarvitsijoiden käytettävissä ottaen huomioon viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevasta sääntelystä ilmenevät periaatteet;
- 3) arkistotoiminta on ammattimaisesti järjestetty; sekä
- 4) arkistotoiminta tukee tiedettä ja kulttuuria koskevien kansallisten strategioiden ja linjausten toteutumista.

Avustus myönnetään vuosittain. Pysyväisluonteisen avustuksen tarkoituksena on kuitenkin mahdollistaa arkistotoiminnan pitkäjänteisyys. Avustuksen määrään vaikuttaa arkistotoiminnan laatu ja laajuus sekä arkistotoiminnan vaikuttavuus tämän lain tarkoituksen toteutumisen kannalta.

6 §

Kertaluonteinen avustus

Kertaluonteista harkinnanvaraista avustusta voidaan myöntää 4 §:n mukaiseen arkistotoimintaan. Avustus myönnetään valtion-

avustuslaissa tarkoitettuna erityisavustuksena hankkeelle.

7 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen tässä laissa tarkoitetuissa valtionavustusasioissa on Kansallisarkisto.

8 §

Rahoitus

Tässä laissa tarkoitetut avustukset myönnetään valtion talousarvioon tätä tarkoitusta varten otettavan määrärahan rajoissa. Avustukset suoritetaan ensisijaisesti valtion talousarviossa tieteen edistämiseen osoitetuista veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista.

9 §

Yksityisten asiakirjojen säilyttäminen Kansallisarkistossa

Kansallisarkisto hankkii pysyvään säilytykseen kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvia yksityisiä asiakirjoja ja arkistoja. Kansallisarkisto päättää aineiston ottamisesta säilytettäväkseen hakemuksesta.

Kansallisarkiston on asiaa ratkaistessaan otettava huomioon asiakirjan tai arkiston merkitys tämän lain tarkoituksen toteuttamisen kannalta sekä mahdollisuus säilyttää aineisto muualla.

10 §

Yksityisten asiakirjojen kopioiminen ja lunastaminen Kansallisarkistolle

Kansallisarkistolla on oikeus kopioida sellainen tämän lain tarkoituksen toteuttamisen kannalta merkittävä yksityinen asiakirja tai arkisto, joka on ilmeisesti vaarassa tuhoutua tai hävitä tai jota tarjotaan yleisesti myytäväksi.

Jos kopiointi ei aineiston ominaisuuksien vuoksi ole mahdollista tai jos kopion avulla ei voida säilyttää sellaisia aineiston ominaisuuksia, jotka ovat keskeisiä tämän lain tarkoituksen toteutumisen kannalta, Kansallisarkisto voi lunastaa asiakirjan tai muun arkistomateriaalin käypään hintaan.

Kansallisarkisto voi 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa päättää, että aineisto on välittömästi siirrettävä säilytettäväksi Kansallisarkistoon tai muuhun varmaan säilytyspaikkaan, kunnes kysymys kopioinnista tai lunastamisesta on lainvoimaisesti ratkaistu.

11 §

Kansallisarkiston hallinnassa olevien yksityisten asiakirjojen julkisuus

Kansallisarkiston 9 tai 10 §:n nojalla hankimaan yksityiseen asiakirjaan tai arkistoon ei sovelleta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Yksityiset asiakirjat ja arkistot ovat Kansallisarkistossa vapaasti käytettävissä lukuun ottamatta 9 ja 10 §:ssä tarkoitettua päätöksessä määriteltäviä käyttörajoituksia.

Kansallisarkiston on käyttörajoituksista päättäessään noudatettava tiedon avoimuutta ottaen kuitenkin huomioon yksityiselämän suoja ja muu perusteltu suojan tarve. Hakemuksen perusteella Kansallisarkistolle siirrettyjen asiakirjojen osalta päätöstä ei saa tehdä vastoin luovuttajan suostumusta. Kansallisarkisto voi suostumuksesta riippumatta kuitenkin määrätä henkilön yksityiselämää koskevia tietoja lukuun ottamatta, että sen hallinnassa olevat asiakirjat tulevat julkisiksi viimeistään 25 vuoden kuluttua Kansallisarkistolle siirtymisestä.

Tietojen antamiseen Kansallisarkiston hallinnassa olevista yksityisistä asiakirjoista ja arkistoista sovelletaan, mitä viranomaisten asiakirjojen antamisesta säädetään viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta annetun

lain 4 luvussa ja arkistolain 21 b §:ssä. Tietojen antamisen yleisenä edellytyksenä on, että asiakirjat on järjestetty ja luetteloitu. Edellä 10 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa aineistosta ei saa antaa tietoja ennen kuin aineisto on lainvoimaisesti siirtynyt Kansallisarkiston hallintaan.

12 §

Arkistojen viitetietojen julkaiseminen

Pysyväisluonteista valtionavustusta saavilla yksityisen arkistotoiminnan harjoittajilla ja Kansallisarkistolla on oikeus julkaista sähköisesti aineistojen tunnistamisen ja valinnan kannalta välttämättömät tiedot niiden hallussa olevista yksityisistä arkistoista ja asiakirjoista. Tietoja julkaistaessa noudatetaan muutoin, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

13 §

Muutoksenhaku

Kansallisarkiston päätökseen, joka koskee 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua turvaavaa toimea ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuja valtionavustuksia koskevien päätösten muutostenhaku säädetään valtionavustuslaissa.

Muuhun Kansallisarkiston tämän lain perusteella tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2004) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2016.

Tällä lailla kumotaan yksityisten arkistojen valtionavusta 17 päivänä marraskuuta 2006 annettu laki (1006/2006) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa Kansal- siin aineistoihin sovelletaan, mitä luovuttajan
lisarkiston säilytettäväksi otettuihin yksityi- kanssa on sovittu.

Helsingissä päivänä   kuuta 20

Pääministeri

Opetusministeri

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä -sarjassa vuonna 2015 ilmestyneet

- 1 Rapport om den svenskspråkiga yrkesutbildningen med förslag till förändringar
- 2 Oppilaitosrakennusten turvallisuus
- 3 Arkistolakityöryhmän muistio

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-328-6 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)